

Kennisagenda

Destigmatisering en Sociale Inclusie Jeugd

Deze kennisagenda is opgesteld door de Werkgroep Destigmatisering Jeugd van het Kennisconsortium Destigmatisering en Sociale Inclusie.

Achterliggende stukken voor deze kennisagenda zijn de Startnotitie Werkgroep Destigmatisering Jeugd, februari 2018 en het Mission statement van het Kennisconsortium Destigmatisering en Sociale Inclusie, maart 2018.

Wat staat er op het spel?

- Veel kinderen voelen zich al op jonge leeftijd buitengesloten en durven niet open te zijn over hun kwetsbaarheid. Dit leidt tot angst en onzekerheid die ontwikkeling in de weg staat.
- Angst voor stigma weerhoudt veel jongeren ervan hulp te zoeken als ze psychische problemen ervaren en brengt hen ertoe allerlei activiteiten en vriendschappen af te breken.
- Stigma raakt kinderen en jongeren in alle levensdomeinen waardoor het effect op hun identiteitsontwikkeling groot is.

Psychische kwetsbaarheid ontstaat in interactie met de maatschappelijke context. Er moet een sociaal-maatschappelijk besef groeien dat deze problematiek ons allen aangaat. De inclusie van psychisch kwetsbare jongeren is een verantwoordelijkheid die bij iedereen ligt. Zolang we psychische kwetsbaarheid labelen als iets dat we enkel medisch of binnen een zorgcontext gaan oplossen, houden we een voedingsbodem voor stigma in stand.

We hebben een samenleving voor ogen waarin iedereen ertoe doet. Niet een van enerzijds sterken en anderzijds kwetsbaren maar een samenleving waarin ruimte is voor openheid, waarin inclusie de norm is. We willen ervaringen van stigmatisering onder kinderen en jongeren met psychische problemen tegengaan door kennis over effectieve destigmatisering bijeen te brengen en te duiden, te ontwikkelen en toe te passen, resulterend in veranderingen in attitude en gedrag.

Doelstelling van de kennisagenda

Kinderen moeten eerlijke kansen krijgen om zich te ontwikkelen. Psychische problemen maken dat lastiger, stigmatisering maakt dat extra moeilijk. Met deze kennisagenda willen we kennis over stigma ontwikkelen en verspreiden, de urgentie van de impact van stigma op de ontwikkeling van kinderen over het voetlicht brengen en anderen inspireren en stimuleren om in actie te komen.

De onderwerpen op de agenda zoals hieronder weergegeven zijn *activiteiten* en *wensen* gericht op destigmatisering. Met sommige onderwerpen willen we laten zien wat er al gaande is en daarmee anderen informeren, inspireren en mogelijk laten aansluiten. Andere onderwerpen betreffen plannen voor de toekomst en idealen. Ook deze zijn bedoeld als inspiratie en uitnodiging om samen dingen op te pakken.

Destigmatisering moet in elke context aandacht krijgen. Daarom richten we ons op scholen, hulpverleners, naasten, etc. Stigma is een complex verschijnsel en effecten van destigmatiseringsinterventies zijn zelden eenvoudig te duiden. Binnen de activiteiten gericht op inventarisatie en onderzoek gaan wij dan ook vooral op zoek naar de werkzame elementen, eerder dan naar 'bewijs' of iets wel of niet werkt.

Deze kennisagenda is nadrukkelijk een uitnodiging voor en een oproep aan iedereen die een bijdrage wil leveren aan destigmatisering van kinderen en jongeren met psychische problemen om in beweging te komen.

Opbouw van de kennisagenda

Stigma kan worden ingedeeld in de volgende vormen¹:

- Publiek stigma: verzamelnaam voor stigmatisering vanuit de maatschappij.
- Structureel stigma: stigma verankerd in cultuur en wet- en regelgeving.
- Zelfstigma of geïnternaliseerd stigma: de gestigmatiseerde past de – veronderstelde – negatieve oordelen van anderen toe op zichzelf en houdt deze voor waar.
- Een meer specifieke vorm van publiek stigma is hulpverlenings-/iatrogeen stigma. Dit is het stigma dat komt vanuit hulpverlening door bijv. over-diagnosticeren, benaderen en bejegenen vanuit de diagnose en eventuele gevolgen van verkeerde diagnose.

De kennisagenda is weergegeven in twee onderdelen waarmee wij twee strategieën volgen.

Deel A is gericht op het vergroten van bewustwording in de samenleving en destigmatiseren van psychische problemen en betreft daarmee publiek stigma, (tot op bepaalde hoogte) structureel stigma, en hier en daar specifiek iatrogeen stigma.

Deel B is gericht op het versterken van veerkracht van jongeren en betreft het tegengaan van zelfstigma of geïnternaliseerd stigma. Uiteraard beïnvloeden deze twee elkaar.

Onder de kennisagenda worden de subdoelen verder toegelicht.

Kennisagenda Destigmatisering en Sociale Inclusie Jeugd

Hoofddoelstelling:

Destigmatisering van kinderen en jongeren met psychische problemen realiseren door kennis te ontwikkelen en verspreiden, de urgentie over het voetlicht brengen en anderen inspireren en stimuleren om in actie te komen.

A: Bewustwording over stigmatisering in de samenleving vergroten

We streven ernaar de bewustwording en kennis over stigmatisering in de samenleving te vergroten, resulterend in veranderingen in attitude en gedrag om publiek stigma en structureel stigma tegen te gaan.

Subdoelen

- 1. De urgentie van destigmatisering over het voetlicht brengen.
- 2. Inzicht krijgen in beschikbare kennis over stigmatisering van jongeren met psychische problemen en overzicht van beschikbare effectieve interventies.
- 3. Vergroten van kennis over stigma om taboes te doorbreken.
- 4. Vergroten van kennis over het effect van stigma op hulpzoekgedrag van jongeren.
- 5. Vergroten van kennis over het effect van stigma op de ontwikkeling van jongeren.
- 6. Jeugdhulpprofessionals bewuster maken van stigmatisering.
- 7. Stigmatisering op scholen tegengaan.
- 8. Bevorderen van het gebruik van positieve gezondheid in de hulpverlening aan psychisch kwetsbare jongeren.

B: Veerkracht van jongeren versterken

We streven ernaar de veerkracht van jongeren te versterken, zodat zij weerbaarder zijn en zich kunnen ontwikkelen ondanks het stigma waarmee zij te maken krijgen.

Subdoelen

- 9. Jongeren weerbaar maken tegen stigma en zelfstigma tegengaan.
- 10. Laagdrempelig lotgenotencontact realiseren, gericht op jezelf ontwikkelen.

¹ Zie <https://www.samensterkzonderstigma.nl/wat-is-stigma/kennis/>

Toelichting subdoelen

A: Bewustwording over stigmatisering in de samenleving

➤ Subdoel 1: De urgentie van destigmatisering over het voetlicht brengen.

Deze kennisagenda is nadrukkelijk een uitnodiging en een oproep aan iedereen die een bijdrage wil leveren aan destigmatisering van kinderen en jongeren met psychische problemen om in beweging te komen.

Actie 1a:

De Werkgroep Destigmatisering Jeugd heeft een gezamenlijk statement geformuleerd om op verschillende gelegenheden in te zetten, waaronder de Dag van de Psychische gezondheid.

Betrokken werkgroepleden: Kenniscentrum KJP, Samen Sterk zonder Stigma

Gericht op: de Nederlandse bevolking

Status: afgerond; Dag van de Psychische gezondheid = 10 oktober 2018

Actie 1b:

Campagnes zoals #trueselfie of #openup, publieksacties als Last Man Standing en Stress to Impress door MIND (Young) en Break the Stigma for families van GGZ Drenthe.

Zie ook bijvoorbeeld: <https://www.youtube.com/watch?v=IpgKDKAhwBQ>

Betrokken werkgroepleden: MIND (Young), GGZ Drenthe. Een aantal ervaringsdeskundige jongeren van Koplopers hebben (niet via Koplopers) deelgenomen aan publieke media zoals documentaireserie #jesuisdepri, Tweestrijd, De Nieuwe Maan en het Depressie gala.

Gericht op: de Nederlandse bevolking

Status: lopende en geplande activiteiten

Actie 1c:

De tijd lijkt rijp voor meer aandacht bij een breder publiek voor het onderwerp stigmatisering. Dat nodigt uit tot het inzetten van een instrument als eyeopener, als teaser of wake-up call, om mensen te prikkelen en aan te zetten tot reflectie op hun taboes.

Stigma instrument ontwikkelen: Een Stigma Stress Test, een Stigma Thermometer of een andere vorm van 'spiegel' die bijvoorbeeld jeugdhulpprofessionals zich kunnen voorhouden.

Koplopers, Hogeschool Rotterdam gaat na of een van de (master) studenten Social Work die onderzoek willen verrichten naar de participatie van jongeren met psychische kwetsbaarheid (=thema van Koplopers), hun afstudeeronderzoek willen richten op het ontwikkelen van een dergelijke stresstest.

Betrokken werkgroepleden: MIND Young en Samen Sterk zonder Stigma

Gericht op: Jeugdhulpprofessionals (in opleiding), leerkrachten, ...

Status: wens:

➤ Subdoel 2: Inzicht in beschikbare kennis over stigmatisering van jongeren met psychische problemen en overzicht van beschikbare effectieve interventies.

Om succesvolle instrumenten en methodieken tegen stigmatisering van jongeren met psychische problemen te ontwikkelen, is kennis over de actuele stand van zaken met betrekking tot dit thema nodig.

Er is nog weinig bekend over stigmatisering van de Nederlandse jeugd. Cijfers over de prevalentie of gedegen kennis over de effecten van stigmatisering op jeugdigen zijn niet voorhanden. Er zijn allerlei initiatieven om stigmatisering van jeugdigen tegen te gaan, maar het aanbod is kleinschalig en versnipperd en er is tot nu toe onvoldoende kennis over de effectiviteit van bestaande interventies.

Actie 2a:

Het Kenniscentrum, het NJi en de NJR hebben een gezamenlijk project ontworpen om een kennisdossier te realiseren waarin de huidige stand van zaken op het gebied van stigmatisering van jongeren met psychische problemen in Nederland (aard, omvang, gevolgen, beschikbare interventies en de effectiviteit daarvan) in kaart gebracht wordt. Dit kennisdossier kan vervolgens deze kennisagenda voeden.

Betrokken werkgroepleden: Kenniscentrum KJP, NJi, NJR. Bij de uitvoering zullen ook MIND Young (jongeren publieksvoorlichting, campagnepoot) en MIND Platform (belangenbehartiging) worden betrokken.

Gericht op: Beleidsmakers, onderzoekers (o.a. gemeenten, kennisinstituten), belangenbehartigers vanuit cliënten en naastenperspectief

Status: Wens (op zoek naar financiering)

Actie 2b:

Floor Scheepers en Sanne Bloemink publiceren een boek over labeling: Diagnosedrift.

Betrokken werkgroepleden: Floor Scheepers - UMCU

Gericht op: ouders, breed publiek

Status: publicatie najaar 2018

➤ **Subdoel 3: Vergroten van kennis over stigma om taboes te doorbreken.**

De kennis over stigma die er is dient breed verspreid te worden. Dit kan door inzet van ervaringsdeskundige voorlichters die op verschillende plekken hun verhaal presenteren. Bijvoorbeeld voor de directe omgeving (familie, vrienden en buren), op scholen (binnen maatschappijleer of burgerschapslessen), bij zorginstanties, gemeenten en bij grote bedrijven.

- In opleidingen is meer aandacht nodig voor ervaringen van cliënten zelf. Benadruk de toegevoegde waarde van ervaringskennis in lesprogramma's in plaats van de focus op classificatiesystemen en symptomen die er vaak is.
- Neem aandacht voor destigmatisering structureel op in opleidingen van jeugdhulpprofessionals.

Actie 3a:

Inzet ervaringsdeskundige voorlichters en andere acties om het taboe te doorbreken door NJR, MIND Young en lidorganisaties van MIND. Zie bijvoorbeeld <http://www.diversion.nl/peer-education/voor-jongeren/>. Denk ook aan een awareness-promotieteam op een festival, tijdens de introductietijd van universiteiten en hogescholen, bij regionale evenementen, etc. MIND Young doet dit al in de vorm van: #openup en #trueselfie, het Stress to Impress event en de Week van de prestatiedruk. Daarnaast vraagt MIND aandacht voor het bespreekbaar maken van psychische problemen bij jongeren via hun jaarlijks terugkerende evenement Last Man Standing. Het project Koplopers van Hogeschool Rotterdam, Hogeschool Inholland en gemeente Rotterdam zet actief een Jongerenteam in van ervaringsdeskundige jongeren bij taboedoorbrekende activiteiten. Deze zijn tot nu toe met name gericht op het hbo-onderwijs, maar er zijn ook gesprekken met beleidsmakers van de gemeente, Jongerenloket, jeugdpsychiatrische instelling en jongerenwerk.

Betrokken werkgroepleden: NJR, MIND Young en lidorganisaties MIND.

Gericht op: gemeenten, scholen, naasten, zorgorganisaties, zorgprofessionals (in opleiding), breed publiek

Status: lopende activiteiten

Actie 3b:

Inzet Ambassadeurs Samen Sterk zonder Stigma: ervaringsdeskundige voorlichters om landelijke en regionale organisaties te beïnvloeden: de PO-raad, onderwijsverenigingen en samenwerkingsverbanden, SLO, de Kinderombudsman, de Kindertelefoon, Vreedzame school, etc.

Betrokken werkgroepleden: Ambassadeurs van Samen Sterk zonder Stigma

Gericht op: landelijke en regionale organisaties

Status: lopende activiteiten

Actie 3c:

Ophalen van de effecten van de inzet van ervaringsdeskundige voorlichters op de attitude van zorgprofessionals.

Betrokken werkgroepleden: Samen Sterk zonder Stigma

Gericht op: beleidsmakers, onderzoekers

Status: wens

Mogelijk start in november 2018 een studente Social work van Hogeschool Rotterdam met onderzoek naar de inzet van ervaringsdeskundige jongeren van Koplopers op de attitude van hun gesprekspartners binnen onderwijs, zorg, welzijn, arbeidstoeleiding.

Actie 3d:

Mede voor bovenstaand punt een verbinding maken met het 'kampvuuroverleg' waarin ouders, ervaringsdeskundigen en hulpverleners uit de jeugd-ggz bijeenkomen, met Floor Scheepers.

Betrokken werkgroepleden: Floor Scheepers - UMCU

Gericht op: beleidsmakers, onderzoekers

Status: wordt onderzocht.

Actie 3e:

Ervaringsdeskundige Jongeren van het Jongerenteam van Koplopers gaan in gesprek met jongeren uit een jeugdpsychiatrische kliniek van Lucertis over hun ervaringen: waar lopen zij als jongere met psychische problematiek tegen aan in de begeleiding/behandeling van de kliniek. De uitkomsten van deze gesprekken worden teruggekoppeld naar de jongeren zelf en besproken op de Stuurgroepvergadering van Koplopers.

Betrokken werkgroepleden: Szabinka Dudevsky

Gericht op: jongeren in de jeugd-ggz

Status: uitgevoerd in oktober 2018

➤ **Subdoel 4: Vergroten van kennis over het effect van stigma op hulpzoekgedrag van jongeren**

Internationaal onderzoek heeft aangetoond dat (angst voor) stigma een rol speelt bij het feit dat jongeren met psychische problemen vaak onnodig laat adequate hulp krijgen. Professionals die patiënten alleen in de acute crisisfase zien, lijken meer te stigmatiseren dan professionals die ook ervaren dat patiënten herstellen.

We zouden graag in Nederland onderzoek doen naar het effect van stigma op hulpzoekgedrag van psychisch kwetsbare jongeren.

Mensen met psychische klachten ervaren veel stigmatisering door professionals in de ggz. Er lijkt in de ggz relatief weinig aandacht te zijn voor herstel en perspectief wanneer je eenmaal geclassificeerd bent met een psychische aandoening. Hiervoor zou veel meer aandacht moeten komen in de opleidingen voor zorgprofessionals. De inzet van ervaringsdeskundigen kan daarbij een waardevolle methode zijn.

Actie 4a:

Onderzoek naar het effect van stigma op hulpzoekgedrag van psychisch kwetsbare jongeren. Uitgesplitst naar zowel formele hulpverlening in de brede jeugdhulp als informele hulp die zich eerder lijkt te bevinden in het welzijnsdomein, inclusief scholen, sportclubs etc. en bij de cliënten- en naastenorganisaties.

Betrokken werkgroepleden: NCJ (samen met onderzoekspartners), Cecil Prins, Saskia Wijsbroek

Gericht op: Beleidsmakers, onderzoekers (o.a. gemeenten, kennisinstituten, universiteiten)

Status: wens

In voorjaar 2018 zijn drie bachelorstudenten van Hogeschool Rotterdam vanuit Koplopers gestart met onderzoek naar het bespreekbaar maken van psychische kwetsbaar maken en hulpzoek gedrag van studenten bij Inholland, De Rotterdam Academie en bij het Jongerenloket. Deze studentonderzoeken zullen worden gepresenteerd op een afsluitend symposium in juni 2019.

Phrenos heeft een peiling gedaan naar hulpzoekgedrag, o.a. over stigma en ggz imago. Mogelijk zit er in de data iets wat kan meehelpen met het schrijven van een aanvraag. O.a. een panel met 18-27-jarigen.

➤ **Subdoel 5: Vergroten van kennis over het effect van stigma op de ontwikkeling van jongeren**

We stellen: "Stigma raakt kinderen en jongeren in alle levensdomeinen waardoor het effect op hun identiteitsontwikkeling groot is." Er is nog weinig specifieke kennis uit onderzoek beschikbaar over de gevolgen van stigma voor de identiteitsontwikkeling van jongeren (los van de gevolgen voor hun hulpzoekgedrag).

Actie 5a:

De afdeling psychiatrie van het UMCU ontwikkelt samen met de faculteit sociale wetenschappen en geesteswetenschappen een onderzoeksplan naar het effect van labeling op de ontwikkeling van een kind.

Betrokken werkgroepleden: Floor Scheepers - UMCU, i.s.m. Samen sterk zonder Stigma, Kenniscentrum KJP

Gericht op: beleidsmakers, onderzoekers

Status: wens (financiering wordt aangevraagd)

Actie 5b:

Onderzoek naar de effecten van stigma op de identiteitsontwikkeling van jongeren in verschillende levensdomeinen (zie ook onderzoeksplan hierboven).

Betrokken werkgroepleden: Floor Scheepers - UMCU

Gericht op: beleidsmakers, onderzoekers

Status: wens

➤ **Subdoel 6: Jeugdhulpprofessionals bewuster maken van stigmatisering**

Binnen het eerdergenoemde project over het kennisdossier van Kc KJP, NJi en NJR wordt ook een voorlichtingsproduct (bijvoorbeeld een film) gemaakt met medewerking en input van jongeren en jeugdhulpverleners, waarin de jongeren hulpverleners vertellen over hun ervaringen met stigmatisering. De Werkgroep Destigmatisering Jeugd functioneert als klankbordgroep voor dit project.

Ontwikkelde materialen/methoden kunnen worden meegenomen in de scholing van jeugdartsen in de methodiek M@ZL. Daarnaast ontmoet het NCJ vele jgz-professionals op allerlei podia en bij vele gelegenheden waar deze kennis/materialen zeer goed gedeeld kunnen worden.

Binnen het project 'stigma binnen de ggz' van SSzS is al veel kennis opgedaan en ervaring met instrumenten (HOP, Beyond the Label) voor ggz-professionals. Deze zijn nog weinig in de jeugdhulp toegepast (meer bij volwassenen).

Actie 6a:

Op het NVVP congres in april 2019 wordt een workshop gegeven over stigmatisering binnen de jeugd-ggz vanuit Samen Sterk zonder Stigma, het UMCU en het Kenniscentrum KJP. Ze gaan de dialoog met de deelnemers aan vanuit de eigen ervaring, vanuit de kennis uit de wetenschap en vanuit de ambities van het nieuwe Kennisconsortium Destigmatisering en Sociale Inclusie. Aan de hand van een film over stigmatisering binnen de ggz en de interventie Beyond the Label wordt gewerkt aan bewustwording en worden handelingsperspectieven aangereikt.

Betrokken werkgroepleden: Floor Scheepers en Sara van der Weerd

Gericht op: bezoekers van het NVVP congres

Status: geplande activiteit – 3 april 2019

Actie 6b:

Stimuleren dat er aandacht voor destigmatisering als onderwerp wordt opgenomen in opleidingen van jeugdhulpprofessionals. In de modules en lessen over destigmatisering ook zorgen voor inbreng van ervaringsdeskundigen. – Hogeschool Den Haag ism MIND (Young).

Betrokken werkgroepleden: Hogeschool Den Haag ism MIND (Young)

Gericht op: jeugdhulpprofessionals² in opleiding.

Status: geplande activiteit

Actie 6c:

Ervaringsdeskundige leden van het Jongerenteam van Koplopers geven regelmatig gastlessen aan studenten Social Work van Hogeschool Rotterdam. Vanuit Koplopers vindt een regelmatige uitwisseling plaats tussen de studenten (vmnl. Social Work) die onderzoek doen naar psychische kwetsbaarheid en het Jongerenteam van Koplopers. Op 10 oktober 2018 heeft een Meet & Greet met het jongerenteam en 18 studenten Social Work/SPH/MWD van Hogeschool Rotterdam en Inholland Rotterdam plaatsgevonden.

Betrokken werkgroepleden: Szabinka Dudevsky

Gericht op: jeugdhulpprofessionals in opleiding.

Status: lopende activiteit

Actie 6d:

Voorlichtingsproduct voor jeugdhulpprofessionals maken (binnen eerdergenoemd projectplan mbt inventarisatie waarvoor subsidie wordt gezocht)

Betrokken werkgroepleden: Kenniscentrum KJP, NJi, NJR

Gericht op: Jeugdhulpprofessionals en jeugdhulpprofessionals in opleiding

Status: wens (op zoek naar financiering)

Actie 6e:

Bij de leden van het Kenniscentrum KJP destigmatisering agenderen.

Betrokken werkgroepleden: Kenniscentrum KJP, Samen Sterk zonder Stigma, Altrecht

Gericht op: jeugdhulpprofessionals (leden Kenniscentrum)

Status: wens

Actie 6f:

Middels de producten van het Kenniscentrum (website, richtlijnen, blogs, etc.) aandacht vragen voor destigmatisering. Daarbij ook bewustzijn ontwikkelen over het mogelijke (de)stigmatiserende effect van de producten zelf. Het Kenniscentrum organiseert in het najaar van 2018 met Samen Sterk een dialogmiddag voor de eigen medewerkers en bestuur.

Betrokken werkgroepleden: Kenniscentrum KJP, Samen Sterk zonder Stigma

Gericht op: werknemers en bestuur Kenniscentrum

---

² Overall: jeugdhulpprofessionals = inclusief jeugdgezondheidszorgprofessionals

Status: lopende activiteit

➤ **Subdoel 7: Stigmatisering op scholen tegengaan**

Er lijken heel veel scholenprogramma's over destigmatisering te zijn maar het is erg versnipperd, het ontbreekt aan samenhang en er is weinig bekend over effectiviteit van verschillende interventies. Bovendien zijn ze vaak gericht op oudere jongeren.

- Op school moeten kinderen een klimaat ervaren dat veilig is, waarin zij kunnen ontdekken wie ze zijn en wat ze belangrijk vinden. Biedt aandacht aan mentale gezondheid (positieve insteek) en psychische diversiteit (normaliseren). Psychische kwetsbaarheid zou een heel normaal gespreksonderwerp moeten zijn in de klas en met leerkrachten.
- Sluit aan bij de visie en aanpakken en methodieken waar al mee gewerkt wordt. Het is verder belangrijk dat psychische diversiteit en kwetsbaarheid niet eenmalig aandacht krijgt, maar een vanzelfsprekend, terugkerend thema is gedurende het schoolleven van een kind/jongere. Soms krijgt een individu (onderwijsprofessional) veel voor elkaar vanuit intrinsieke motivatie; het is goed om daarbij aan te sluiten en bottom-up een verandering op school in te zetten. Tegelijk is het ook belangrijk dat dit thema een plek krijgt binnen het landelijk vastgestelde curriculum en de uitwerking die schoolbesturen daaraan geven.

Actie 7a:

Samen Sterk ontwikkelt het school-breed programma Binnenstebuiten om stigmatisering tegen te gaan, o.a. door middel van het trainen van docenten en het aanbieden van concrete werkvormen en lessen. Het programma is gericht op de hoogste klassen van de basisschool en de eerste klassen van de middelbare school. Streven is om het programma integraal uit te voeren en te (laten) onderzoeken.

Aansluiting met De Bovenkamer - Trimbos, Dolhuys

Ontwikkeling van een programma voor scholen over acceptatie van variatie, mogelijk in samenwerking met de Fritz Redl School (cluster 4 onderwijs). Het UMCU zou een research assistant kunnen leveren.

Betrokken werkgroepleden: Samen Sterk zonder Stigma, Kenniscentrum KJP, Trimbos, Dolhuys, Floor Scheepers - UMCU

Ook de NJR heeft een aanbod op het gebied van voorlichting op scholen door ambassadeurs. Zie het Diversion programma.

Betrokken werkgroepleden: NJR

Gericht op: Leerkrachten, medeleerlingen, ouders

Status: lopende activiteiten

Actie 7b:

M@ZL is een aanpak gericht op ziekteverzuim bij scholieren door psychische klachten.

Betrokken werkgroepleden: NCJ

Gericht op: scholieren, professionals binnen het onderwijs

Status: lopende activiteit

Actie 7c:

Het programma De Gezonde School en het ondersteuningsplatform Welbevinden op School waarbij scholen worden ondersteund bij het stimuleren van het psychisch welbevinden van leerlingen.

Betrokken werkgroepleden: Trimbos

Gericht op: leerkrachten, medeleerlingen, ouders

Status: lopende activiteit

Actie 7d:

Moving Stories: een game voor leerlingen voortgezet onderwijs gericht op (destigmatisering van) depressie. De game wordt ondersteund door training van mentoren en de inzet van ervaringsdeskundigen. Op dit moment loopt een RCT onderzoek naar de effectiviteit; resultaten eind 2018 bekend. De game is bedoeld om depressie bespreekbaar te maken onder middelbare scholieren en docenten, waarbij gebruik gemaakt wordt van de inzet van ervaringsdeskundigen.

Betrokken werkgroepleden: Trimbos

Gericht op: leerlingen in het voortgezet onderwijs

Status: lopende activiteit

Actie 7e:

Vanuit het project Koplopers verrichten in 2018-2019 22 bachelorstudenten, 3 masterstudenten van Hogeschool Rotterdam en Inholland onderzoek naar psychische kwetsbaarheid/weerbaarheid van jongeren onder andere binnen de eigen Hogeschool, binnen Jongerenloket, mbo, basisonderwijs, Jongerenloket.

Betrokken werkgroepleden: Koplopers, Hogeschool Rotterdam

Gericht op: studenten hbo, jongeren en professionals binnen de onderzochte praktijken.

Status: gestart september 2017.

➤ **Subdoel 8: Bevorderen van het gebruik van positieve gezondheid in de hulpverlening aan psychisch kwetsbare jongeren**

We streven naar positieve gezondheid zoals [Machteld Huber](#) heeft gedefinieerd: 'Gezondheid als het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven.'

Wij stellen echter voorop dat dit streven moet worden gezien als een maatschappelijke opgave. De inclusie van psychisch kwetsbare jongeren is een verantwoordelijkheid die ligt bij iedereen.

Ver doorgetrokken stereotypering heeft schadelijke effecten op het gebied van stigma. We aanbidden steeds meer het perfecte lichaam en geest. Vooral jonge mensen zijn kritisch op zichzelf.

De psychiatrie moet heroverwegen hoe ze de diagnose brengen. De ervaring is dat het vaak met negatieve vooruitzichten wordt gebracht door de psychiater. Vaak horen patiënten pas later van peers dat herstel wel degelijk mogelijk is. En ook als er geen sprake is van (klinisch) herstel, dan is het belangrijk aandacht te hebben voor het omgaan met de kwetsbaarheid als onderdeel van het leven.

- Het is belangrijk dat er een eenduidige vorm van diagnostiek komt en een zorgplan dat samen met cliënten en naasten wordt ingevuld waarbij zowel de kwetsbaarheden als de weerbaarheden centraal staan. Het zou goed zijn om iets te ontwikkelen dat niet alleen voor de psychiaters is, maar juist ook voor andere relevante functiegroepen zoals psychologen en orthopedagogen.
- Om ervoor te zorgen dat dit gaat bijdragen aan positieve gezondheid zou samenwerking met Machteld Huber, insitute for positive health gezocht kunnen worden. Zij hebben nu ook een kinderversie van het 'spinnenweb model' gemaakt.

Actie 8a:

Toezien op de naleving c.q. implementatie van de richtlijn psychiatrische diagnostiek – al dan niet in aangepaste vorm binnen de kinder- en jeugdpsychiatrie.

Betrokken werkgroepleden: MIND, wellicht ism Machteld Huber, insitute for positive health?

Gericht op: Jeugdhulpprofessionals (in opleiding)

Status: Wens

B: Veerkracht van jongeren versterken

➤ **Subdoel 9: Jongeren weerbaar maken tegen stigma en zelfstigma tegengaan.**

Jongeren met psychische problemen vallen eerder uit in het onderwijs dan leeftijdsgenoten zonder psychische problemen, komen moeilijker aan stageplekken en werk, en ervaren hindernissen om deel te nemen aan het dagelijkse leven.

- Houd binnen de GGZ rekening met de impact van het internet op een diagnose. Wanneer een diagnose wordt gesteld, gaan jongeren al snel googelen en vinden daar een wereld van 'informatie' en gedeelde ervaringen waar een GGZ professional geen weet van heeft. De GGZ zou hierin meer verantwoordelijkheid moeten pakken, bijvoorbeeld in de vorm van psycho-educatie.

Actie 9a:

Stimuleren van openheid over psychische kwetsbaarheid onder jongeren met het project Koplopers. Het project [Koplopers](#) van de Hogeschool Rotterdam houdt zich bezig met de thema's participatie, ervaringsdeskundigheid, stigma en zelfstigma en het bespreekbaar maken van psychische kwetsbaarheid. Ook MIND Young met de MIND Young Academy en campagnes als #openup en #trueselfie richten zich op het stimuleren van openheid over psychische kwetsbaarheid onder jongeren.

Betrokken werkgroepleden: Koplopers: Szabinka Dudevszky – Hogeschool Rotterdam, verder MIND

Gericht op: Jongeren met psychische problemen

Status: lopende activiteiten

Actie 9b:

Ook aan scholenprogramma's kunnen worden ingezet om jongeren weerbaarder te maken. Aanvullend op openheid kun je ook nog denken aan acties met youtubers (denk aan voorbeelden van Stichting durf te vragen)

Betrokken werkgroepleden: NJR

Gericht op: jongeren met psychische problemen

Status: wens

Actie 9c:

Aandacht voor en onderzoek naar de impact van internet en social media op zowel internalisering / zelfstigma als op het maatschappelijke beeld over jongeren met psychische problemen.

Betrokken werkgroepleden: NJR/Hoofdzaken

Gericht op: jongeren met psychische problemen

Status: wens

➤ **Subdoel 10: Laagdrempelig lotgenotencontact gericht op jezelf ontwikkelen.**

Het stimuleren van een positieve benadering van geestelijke gezondheid kan onder meer door jongerenwerk en activiteiten in vrijetijdsbesteding te betrekken. Het is belangrijk plekken te creëren waar je jezelf kan zijn en je talenten ontwikkelen.

- Naast voorlichting zien de jongeren van de NJR een meerwaarde in gerichte projecten voor de jongeren die het betreft, zoals het NJR project Hoofdzaken.

Actie 10a:

Regionale bijeenkomsten voor lotgenotencontact, een online platform voor contact en informatie, vrijetijdsactiviteiten.

Betrokken werkgroepleden: NJR

Gericht op: jongeren met psychische problemen

Status: wens

Actie 10b:

Activiteiten van de Nederlandse werkgroep Peer Learning.

Programma Sterke Basis van het NJi dat zich bezighoudt met participatie van jeugd met problemen die ook meewerken aan internationale projecten.

Betrokken werkgroepleden: NJi, Koplopers participeert

Gericht op: jongeren met psychische problemen

Status: lopende activiteit

Actie 10c:

De opkomst van @ease en verschillende online platforms (o.a. fora, apps) waar jongeren elkaar kunnen opzoeken en uitwisselen waar ze tegenaan lopen. Dit is de vindplaats voor heel veel jongeren, dus het zou goed zijn daar ook activiteiten op te richten.

Betrokken werkgroepleden: NJR

Gericht op: jongeren met psychische problemen

Status: lopende activiteit, wens

Actie 10d:

Er zijn online platforms voor informatie en ervaringsverhalen (MIND Young website, MIND Young studio i.o.) en contact (in ontwikkeling via MIND, er zijn al meerdere van deze platforms vanuit lidorganisaties MIND – denk aan het forum van Stichting Zelfbeschadiging).

Het is bij een online platform voor onderling contact en informatie belangrijk dat het laagdrempelig is en dat het contact regelmatig is. Lotgenotencontact kan dan in de vorm van een avond waarbij informatie en discussie gecombineerd worden met een borrel in een lokaal café of theater.

MIND Young en de lidorganisaties van MIND organiseren dit soort activiteiten en hebben daarmee ook een redelijk bereik en slagkracht. Verdere samenwerking kan hier veel opleveren.

Betrokken werkgroepleden: MIND Young en lidorganisaties MIND

Gericht op: jongeren met psychische problemen

Status: lopende activiteit

Een student Social Work van Hogeschool Inholland verricht in opdracht van de LSZ onderzoek naar online platform voor lotgenoten LSZ.